

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X.X. IR BANKO „SWEDBANK“, AB, GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. birželio 17 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-253
Vilnius

Lietuvos bankas gavo advokatės X.X. (toliau – pareiškėjo atstovė), atstovaujančios pareiškėjui X.X. (toliau – pareiškėjas), kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir banko „Swedbank“, AB, (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2004 m. gegužės 3 d. pareiškėjas su banku sudarė Vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutartį (toliau – Sutartis) ir pareiškėjo vardu banke buvo atidaryta vertybinių popierių sąskaita. Sutarties 11.1 papunktyje nustatyta banko teisė vienašališkai keisti sutarties sąlygas apie tai prieš 30 trisdešimt kalendorinių dienų įspėjus klientą raštu. Klientas, nesutikdamas su banko vienašališkai pakeistomis sutarties sąlygomis, turi teisę nutraukti sutartį apie tai prieš 5 kalendorines dienas raštu įspėjęs banką. Pareiškėjas apie tai, kad keičiasi Sutarties sąlygos, buvo informuotas 2019 m. kovo 15 d. interneto banko žinute, ją, banko pateiktais duomenimis, pareiškėjas perskaitė. Dėl Sutarties sąlygų keitimo ginčo tarp šalių nėra, todėl banko ir pareiškėjo teisiniams santykiams taikoma ginčo metu galiojusi aktuali Sutarties redakcija (2019 m. balandžio 15 d.).

2019 m. balandžio 5 d. bankas per pareiškėjo asmeninę paskyrą banko internetinės bankininkystės skiltyje (toliau – interneto banke) žinute pareiškėją informavo, kad, atsižvelgdamas į JAV Volstrito reformų ir vartotojų apsaugos akto reikalavimus, bankas JAV rezidentams neteikia Sutartyje nurodytų paslaugų. Bankas pareiškėją informavo, kad nustatė jo rezidavimo JAV požymių, ir paprašė pareiškėjo, jeigu jis nėra JAV rezidentas, ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 5 d. pateikti bankui atnaujintą kliento anketą. Bankas toje pačioje žinutėje pareiškėją informavo, kad, pareiškėjui nepateikus anketos su rezidavimą JAV paneigiančia informacija, bankas, vadovaudamasis Sutarties 2.3 papunkčiu, nuo 2019 m. birželio 21 d. be atskiro įspėjimo nutrauks Sutartį ir uždarys pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą banke. Papildomai bankas pareiškėją informavo, kad, jeigu vertybinių popierių sąskaitos uždarymo dieną vertybinių sąskaitoje liks atsiskaitomųjų vertybinių popierių, tokia vertybinių popierių sąskaita nebus uždaryta, tačiau bus apribotos teisės vertybinių popierių sąskaitoje atlikti operacijas.

2019 m. birželio 20 d. pareiškėjas, neatsižvelgdamas į banko prašymą atnaujinti anketą, interneto banke pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių (toliau – pavedimai): pavedimą įsigyti fondo „Swedbank Rusijos akcijų fondas EUR“ (*duomenys neskelbiami*) vienetų pareiškėjas pateikė 2019 m. birželio 20 d. 23:35 val. (toliau – Pavedimas Nr. 1). Bankas paaiškino, kad, atsižvelgiant į tai, kad Pavedimas Nr. 1 buvo pateiktas 2019 m. birželio 20 d. po 16 val., o 2019 m. birželio 21 d. buvo šio fondo ne darbo diena, 2019 m. birželio 22–23 d. buvo savaitgalis, o 2019 m. birželio 24 d. buvo ne darbo diena, pavedimas buvo įvykdytas 2019 m. birželio 25 d. pagal tos dienos kainą ir atsiskaitymas įvyko 2019 m. birželio 26 d, PPavedimą įsigyti fondo „Swedbank fondų fondas 100“ (*duomenys neskelbiami*) vienetų pareiškėjas pateikė 2019 m. birželio 20 d. 23:37 val. (toliau – Pavedimas Nr. 2). Pavedimas Nr. 2 buvo įvykdytas 2019 m. birželio 21 d. pagal tos dienos kainą, o atsiskaitymas įvyko 2019 m. birželio 25 d. Pavedimą įsigyti fondo „Franklin Technology A ACC EUR“ (*duomenys neskelbiami*) vienetų pareiškėjas pateikė 2019 m. birželio 20 d. 23:44 val. (toliau – pavedimas Nr. 3). Pavedimas Nr. 3 buvo įvykdytas 2019 m. birželio 21 d. pagal tos dienos kainą, o atsiskaitymas įvyko 2019 m. birželio 26 d. (2019 m. birželio 22–23 d. buvo savaitgalis.).

2019 m. birželio 21 d. 10:23:55 val., neatsižvelgiant į pareiškėjo pateiktus ir banko perduotus valdymo įmonei pavedimus sudaryti fondų vienetų įsigijimo sandorius ir įvertinus tai, kad pareiškėjas bankui iki nustatytos datos nepateikė rezidavimą JAV paneigiančios informacijos, pareiškėjo vertybinių popierių sąskaita buvo uždaryta (sąskaitos statusas banko sistemoje pakeistas į „uždaryta“). Bankas paaiškino, tokia padėtis, kai banko vertybinių popierių apskaitos sistema užfiksavo, kad pareiškėjo vertybinių popierių sąskaita uždaryta, nors pareiškėjo pavedimai jau buvo perduoti valdymo įmonei sudaryti fondų vienetų įsigijimo sandorius, susidarė dėl to, kad pareiškėjas neatsižvelgė į banko prašymą atnaujinti kliento anketos duomenis ir prieš pat numatomą vertybinių popierių sąskaitos uždarymą pateikė bankui pavedimus įsigyti vertybinių popierių. Bankas teigia, kad tokia susiklosčiusi padėtis buvo pastebėta tik tada, kai pareiškėjas 2019 m. liepos 6 d. kreipėsi į banką, nes įsigytų vertybinių popierių nematė banke atidarytoje vertybinių popierių sąskaitoje. Kadangi pareiškėjo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių buvo perduoti valdymo įmonei sudaryti fondų vienetų įsigijimo sandorius dar iki banko sistemai užfiksuojuant, kad vertybinių popierių sąskaita uždaryta, o valdymo įmonė sudarė fondų vienetų įsigijimo sandorius, bankas 2019 m. liepos 18 d. atkūrė pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, į ją įskaitė pareiškėjo nusipirktus vertybinius popierius ir tada sąskaitą užblokavo, nes pareiškėjas nebuvo bankui pateikęs atnaujintos kliento anketos. Bankas už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą pareiškėjui pritaikė 467,14 Eur komisinį mokestį.

2019 m. rugpjūčio 15 d. pareiškėjas kreipėsi į banką prašydamas paaiškinti, kodėl buvo uždaryta pareiškėjo vertybinių popierių sąskaita, nors pareiškėjas buvo pateikęs pavedimus pirkti vertybinių popierių, kodėl bankas į jau uždarytą pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą įskaitė pareiškėjo pirktus vertybinius popierius ir kodėl vėliau vertybinių popierių sąskaitą atidarė ir ją užblokavo.

Bankas pareiškėjui pateikė atsakymą: kadangi pareiškėjas nepateikė bankui prašomos informacijos apie aplinkybes, paneigiančias jo rezidavimą JAV, pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitoje 2019 m. birželio 21 d. nebuvo atsiskaitomųjų vertybinių popierių, o pareiškėjo 2019 m. birželio 20 d. pateikti pavedimai pirkti vertybinių popierių dar nebuvo įskaityti į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, banko vertybinių popierių sistema automatiškai uždarė pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą. Tačiau vėliau, pastebėjęs, kad pareiškėjo pateikti pavedimai buvo perduoti valdymo įmonei dar iki uždarant vertybinių popierių sąskaitą, valdymo įmonė juos įvykdė 2019 m. birželio 25–26 d. ir bankas gavo valdymo įmonės pranešimus apie įvykdytus pavedimus bei išleistus vertybinius popierius, bankas atkūrė vertybinių popierių sąskaitą, įskaitė pareiškėjo įsigytus vertybinius popierius ir užblokavo vertybinių popierių sąskaitą, t. y. apribojo pareiškėjo galimybę naudotis vertybinių popierių sąskaita, kol pareiškėjas pateiks informaciją, paneigiančią jo rezidavimą JAV.

Pareiškėjas papildomai į banką kreipėsi 2019 m. rugsėjo 2 d., 2019 m. spalio 14 d., 2020 m. sausio 10 d. ir 2020 m. vasario 17 d. prašydamas pateikti atsakymus į pirmiau nurodytus klausimus. Gavęs banko atsakymus, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo.

Pareiškėjo atstovė kreipėsi į Lietuvos banką nurodė, kad pareiškėjas 2019 m. birželio 20 d. banko elektroniniais kanalais pateikė bankui tris pavedimus nupirkti vertybinių popierių – Pavedimą Nr. 1, Pavedimą Nr. 2 ir Pavedimą Nr. 3. 2019 m. liepos 6 d. prisijungęs prie savo paskyros banko sistemoje pareiškėjas pastebėjo, kad jo paskyroje nėra duomenų apie Sutarties pagrindu atidarytą vertybinių popierių sąskaitą, taip pat su šia sąskaita susijusių duomenų, tarp jų ir informacijos apie 2019 m. birželio 20 d. pareiškėjo pateiktą pavedimų įvykdymą.

Nuo 2019 m. liepos 6 d. per interneto banką vyko pareiškėjo ir banko darbuotojų susirašinėjimas dėl pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos uždarymo ir 2019 m. birželio 20 d. pareiškėjo pateiktų pavedimų vykdymo. Pareiškėjo atstovė nurodė, kad pareiškėjas 2019 m. balandžio 5 d. banko siųstos žinutės, kurioje prašoma atnaujinti kliento anketos duomenis ir kurioje informuojama apie vertybinių popierių sąskaitos uždarymą, nebuvo gavęs. Pareiškėjas banko darbuotoją informavo, kad tokios žinutės interneto banko žinučių sraute nėra, taigi, jis jos nėra gavęs. Bankas pareiškėjui 2019 m. liepos 12 d. pateikė pranešimą per interneto banką: nurodė, kad, pareiškėjui nepateikus anketos „Patvirtinimo dėl informacijos apie klientą teisingumo“, bankas 2019 m. birželio 21 d. nutraukė Sutartį ir uždarė vertybinių popierių sąskaitą. Banko darbuotoja pareiškėjui patikslino, kad situacija dėl vertybinių popierių, kurie buvo įsigyti 2019 m. birželio 25–26 d., t. y. po Sutarties nutraukimo, yra analizuojama, apie priimtą sprendimą pareiškėjas bus

informuotas. Pareiškėjo atstovė nurodė, kad bankas pareiškėjui nepateikė jo prašomos informacijos, o pareiškėjas negali matyti vertybinių popierių sąskaitos, nes ji yra užblokuota.

Pareiškėjo atstovė nurodė, kad pareiškėjas 2020 m. vasario 17 d. kreipėsi į banką prašydamas patvirtinti, kad banko sprendimas vienašališkai nuo 2019 m. birželio 21 d. nutraukti Sutartį ir uždaryti vertybinių popierių sąskaitą pagal Sutarties 2.3. papunktį yra negaliojantis, jeigu bankas nesutiktų su tokiu prašymu, turėtų gražinti pareiškėjui be teisinio pagrindo iš pareiškėjo atsiskaitomosios sąskaitos *duomenys neskelbiami* nuo 2019 m. birželio 25 d. nuskaičiuojamus komisinius mokesčius už vertybinių popierių tvarkymą, bendra suma – 467,14 Eur. Taip pat pareiškėjo atstovė prašė įpareigoti banką ateityje nevykdyti jokių nuskaitymų iš pareiškėjo sąskaitų pagal negaliojančią Sutartį ir kompensuoti pareiškėjui 380 Eur už advokato paslaugas.

Pareiškėjo atstovė teigia, kad bankas nepatvirtino, jog banko sprendimas vienašališkai nuo 2019 m. birželio 21 d. nutraukti Sutartį ir uždaryti vertybinių popierių sąskaitą yra negaliojantis, todėl galima pagrįstai teigti, kad bankas nuo Sutarties nutraukimo bei vertybinių popierių sąskaitos uždarymo neturėjo jokių teisinių pagrindų, nesant pareiškėjo sutikimo, vienašališkai sukurti (arba, kaip teigia bankas, „atstatyti“) naujų teisinių santykių dėl vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo ir tarpininkavimo paslaugų, įgyjant arba parduodant vertybinius popierius, nesant jokio teisinio pagrindo vykdyti bankinių operacijų (pervedant arba nuskaitant vartotojui priklausančias pinigines lėšas), remdamasis negaliojančia Sutartimi, vykdyti pareiškėjo pavedimų dėl vertybinių popierių įsigijimo, kurie nebuvo įvykdyti iki Sutarties nutraukimo.

Pareiškėjo atstovė nurodė, kad nagrinėjamo ginčo atveju aktualu yra ir tai, kad vertybinių popierių sąskaitos uždarymo dieną ir Sutarties nutraukimo dieną pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitoje nebuvo vertybinių popierių.

Bankas atsiliepime Lietuvos bankui paaiškino, kad, atsižvelgdamas į JAV Volstrito reformų ir vartotojų apsaugos akto reikalavimus, bankas neteikia JAV rezidentams vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo ir tarpininkavimo sutartyje nurodytų paslaugų. Bankas pareiškėją apie tai informavo 2019 m. balandžio 5 d. žinute ir prašė, kad pareiškėjas pateiktų informaciją, paneigiančią banko turimus duomenis, kad pareiškėjas yra JAV rezidentas, tačiau pareiškėjas banko prašomos informacijos nepateikė iki pat šios dienos. Bankas teigė pareiškėją informavęs, kad, jeigu pareiškėjas nepateiks anketos su rezidavimą JAV paneigiančia informacija, bankas, vadovaudamasis Sutarties 2.3 papunkčiu, nuo 2019 m. birželio 21 d. be atskiro įspėjimo nutrauks Sutartį ir uždarys vertybinių popierių sąskaitą. Pareiškėjas, nepaisydamas banko jam pateiktos informacijos, 2019 m. birželio 20 d. interneto banke pateikė tris pavedimus įsigyti vertybinių popierių – Pavedimus Nr. 1, Nr. 2 ir Nr. 3.

2019 m. birželio 21 d., nors pareiškėjas 2019 m. birželio 20 d. pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir jie jau buvo perduoti vykdyti valdymo įmonei (sudaryti fondų vienetų įsigijimo sandorius), dėl to, kad pareiškėjas iki banko nurodytos datos nepateikė duomenų, paneigiančių jo rezidavimo JAV faktą, banko sistema automatiškai uždarė pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą. 2019 m. liepos 18 d. bankas, pastebėjęs, kad pareiškėjo įsigyti vertybiniai popieriai nebuvo įskaityti į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, atkūrė pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, į ją įskaitė pareiškėjo nusipirktus vertybinius popierius ir tada užblokavo pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, nes pareiškėjas nebuvo bankui pateikęs informacijos, paneigiančios jo rezidavimą JAV.

Bankas pažymėjo, kad, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo valia vertybiniai popieriai buvo įsigyti ir įskaityti į jo sąskaitą, bei į tai, kad vertybiniai popieriai pareiškėjo sąskaitoje yra saugomi, laikytina, kad sutartiniai santykiai tarp pareiškėjo ir banko nėra nutrūkę, o Sutartis yra galiojanti. Bankas pažymėjo, kad už tinkamai suteiktas paslaugas taiko Sutartyje nustatytus paslaugų įkainius.

Atsižvelgdamas į tai, kas buvo išdėstyta, bankas informavo, kad nesutinka tenkinti pareiškėjo reikalavimo, ir prašė pareiškėjo reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktą įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir keliamus reikalavimus, matyti, kad ginčas tarp šalių kilo dėl pareiškėjo bankui pateiktų pavedimų įsigyti vertybinius popierius įvykdymo pagrįstumo ir įsigytų vertybinių popierių įskaitymo į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą pagrįstumo, vertybinių popierių sąskaitos uždarymo ir jos atkūrimo pagrįstumo bei komisinio mokesčio už vertybinių popierių įsigijimą bei saugojimą vertybinių popierių sąskaitoje skaičiavimo pagrįstumo.

Pareiškėjo atstovė teigia, kad bankas nuo vienašališko Sutarties nutraukimo bei vertybinių popierių sąskaitos uždarymo momento neturėjo jokių teisinių pagrindų, nesant pareiškėjo sutikimo, vienašališkai kurti naujų teisinių santykių (atkurti vertybinių popierių sąskaitos), nesant jokio teisinio pagrindo, vykdyti bankinių operacijų, remiantis negaliojančia Sutartimi, vykdyti pareiškėjo pavedimų dėl vertybinių popierių įsigijimo, kurie nebuvo įvykdyti iki Sutarties nutraukimo, ir už tai skaičiuoti komisinio mokesčio.

Bankas teigia, kad sutartiniai santykiai tarp pareiškėjo ir banko nebuvo nutrūkę ir Sutartis yra galiojanti, nes bankas perdavė valdymo įmonei vykdyti pareiškėjo pateiktus pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir juos pagrįstai įskaitė į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, jie ir šiuo metu yra saugomi pareiškėjo banke atidarytoje vertybinių popierių sąskaitoje. Banko teigimu, pareiškėjo vertybinių popierių sąskaita 2019 m. birželio 21 d buvo automatiškai uždaryta, nepaisant to, kad pareiškėjas 2019 m. birželio 20 d. pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir jie dar iki uždarant vertybinių popierių sąskaitą buvo perduoti valdymo įmonei vykdyti, nes pareiškėjas nepateikė duomenų, paneigiančių jo rezidavimo JAV faktą. Bankas teigia pagrįstai už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą pritaikęs komisinį mokestį.

Dėl banko pareigos įvykdyti pareiškėjo pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir vertybinių popierių įskaitymo į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą pagrįstumo

Lietuvos Respublikos finansinių priemonių ir rinkų įstatymo (toliau – FPRĮ) (redakcija, galiojusi nuo 2019 m. balandžio 4 d. iki 2019 m. liepos 6 d.) 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta finansų tarpininko įmonės pareiga teikiant klientui investicines ir (arba) papildomas paslaugas veikti sąžiningai, teisingai ir profesionaliai, geriausiomis klientui sąlygomis ir jo interesais, laikantis šiame straipsnyje nurodytų reikalavimų. Vadovaujantis FPRĮ 3 straipsnio 26 dalimi, pavedimų priėmimas ir perdavimas, pavedimų vykdymas klientų sąskaita priskiriami prie investicinių paslaugų.

FPRĮ 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad finansų maklerio įmonė, vykdydama kliento pavedimą, privalo veikti taip, kad būtų pasiektas geriausias įmanomas rezultatas klientui, atsižvelgiant į finansinių priemonių kainą, pavedimo įvykdymo išlaidas, greitį, pavedimo įvykdymo ir atsiskaitymų tikimybę, pavedimo dydį, pobūdį ir kitas svarbias pavedimo įvykdymo aplinkybes. Jeigu klientas finansų maklerio įmonei pateikia konkretų nurodymą, toks kliento nurodymas turi būti vykdomas tiksliai ir nenukrypstant nuo nurodyme pateiktų sąlygų. FPRĮ 88 straipsnio 5 dalies 1 punkte nustatyta, kad su finansinių priemonių sąskaitose esančiomis finansinėmis priemonėmis susijusios operacijos daromos vadovaujantis pavedimais, investiciniais sprendimais, finansinių priemonių perleidimo sutartimis ir kitais teisėtais pagrindais.

Nurodytos FPRĮ nuostatos detalčiau reglamentuotos Lietuvos banko valdybos 2018 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 03-111 patvirtintose Finansų maklerio įmonių veiklos organizavimo ir investicinių paslaugų teikimo taisyklėse (toliau – Taisyklės). Taisyklių 111 punkte nustatyta, kad finansų maklerio įmonė operacijas su kliento finansinėmis priemonėmis gali atlikti tik pagal kliento pavedimą, pateiktą Taisyklių nustatyta tvarka. Finansų maklerio įmonei pateiktame kliento pavedime privalo būti pakankamai informacijos, kad finansų maklerio įmonė galėtų tinkamai įvykdyti kliento valią; jeigu klientas pavedime nenurodo konkrečių jo vykdymo sąlygų, taikomos jo sutartyje su finansų maklerio įmone nustatytos sąlygos (Taisyklių 112 punktą); kliento pavedimas finansų maklerio įmonei turi būti rašytinės ar jai prilygintos formos, išskyrus Taisyklių 115 punkte nurodytus atvejus (Taisyklių 113 punktą); finansų maklerio įmonė kliento pavedimą privalo pradėti vykdyti nedelsdama, jeigu kliento pavedime ar sutartyje nenustatyta kitaip (Taisyklių 143 punktą); finansų maklerio įmonė kliento pavedimą privalo vykdyti tiksliai laikydamasi pavedime nustatytų sąlygų (Taisyklių 146 punktą).

FPRĮ 87 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad finansinės priemonės fiksuojamos darant įrašus finansinių priemonių sąskaitose, tvarkomose šiame įstatyme nustatyta tvarka. To paties straipsnio 3 dalies 5 punkte nustatyta, kad finansinių priemonių sąskaitose darant

įrašus fiksuojamas sąskaitų tvarkytojų klientui priklausančių finansinių priemonių skaičius, nurodant, kad finansinių priemonių sąskaita atidaryta finansinių priemonių savininkų vardu ir jų naudai.

FPRĮ 88 straipsnio 5 dalies 1 punkte reglamentuota, kad įrašai, nurodyti šio įstatymo 87 straipsnio 3 dalies 5 punkte ar 7 dalies 1 punkte, yra nuosavybės teisės įrodymas, todėl juos darant privalo būti aiškiai nurodyti finansinių priemonių savininkai ir jų vardu atidarytų sąskaitų apskaitą įtrauktos finansinės priemonės.

Ginčo byloje nustatyta, kad pareiškėjas pateikė bankui nurodymą įvykdyti pavedimus (įsigyti pasirinktų fondų vienetų) naudodamas banko elektroninės bankininkystės priemones. Iš pateiktos informacijos matyti, kad pareiškėjas interneto banke 2019 m. birželio 20 d. pateikė šiuos pavedimus įsigyti vertybinių popierių: Pavedimą Nr. 1 pareiškėjas pateikė 2019 m. birželio 20 d. 23:35 val., pavedimą Nr. 2 – 2019 m. birželio 20 d. 23:37 val., pavedimą Nr. 3 – 2019 m. birželio 20 d. 23:44 val. Banko pateiktas išrašas iš banko informacinės sistemos patvirtina, kad pareiškėjo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių 2019 m. birželio 21 d. 06:01:21 val. buvo perduoti valdymo įmonei sudaryti vertybinių popierių įsigijimo sandorius. Iš pateiktų įvykusių sandorių ataskaitų matyti, kad atsiskaitymai už sudarytus vertybinių popierių įsigijimo sandorius pagal pareiškėjo pateiktus pavedimus įvyko 2019 m. birželio 25–26 d. (2019 m. birželio 21 d. buvo penktadienis, 2019 m. birželio 22–23 d. buvo savaitgalis, o 2019 m. birželio 24 d. buvo ne darbo diena).

Banko pateiktame išrašė iš informacinės sistemos matyti, kad banko sistema pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos uždarymą užfiksavo 2019 m. birželio 21 d. 10:23:55 val. Taigi, įrašas banko sistemoje apie vertybinių popierių sąskaitos uždarymą atsirado po to, kai pareiškėjo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių jau buvo perduoti valdymo įmonei vykdyti (sudaryti fondų vienetų įsigijimo sandorius).

Taisyklių 135 punkte nustatyta, kad klientas turi teisę iki finansų maklerio įmonei pradedant vykdyti pavedimą arba iki sutartyje su klientu nustatyto vėlesnio laiko atšaukti savo pavedimą, duotą finansų maklerio įmonei; kliento pavedimas atšaukiamas pateikiant finansų maklerio įmonei pranešimą, leidžiantį identifikuoti atšaukiamą pavedimą (Taisyklių 136 punktą); kliento pavedimas laikomas anuliuotu nuo pranešimo apie kliento pavedimo atšaukimą gavimo finansų maklerio įmonėje momento, jeigu pranešimas yra gautas iki Taisyklių 135 punkte nustatyto laiko (Taisyklių 138 punktą); jeigu klientas pageidauja keisti pavedimo sąlygas, jis privalo atšaukti ankstesnį pavedimą ir pateikti naują pavedimą bendra Taisyklių nustatyta tvarka (Taisyklių 139 punktą).

Ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėjas savo nurodymą bankui įvykdyti pavedimus įsigyti vertybinių popierių būtų atšaukęs, siekęs atšaukti arba kad būtų siekęs, kad pavedimai nebūtų įvykdyti arba būtų vykdomi kitomis sąlygomis, nei pareiškėjas bankui nurodė pateikdamas pavedimus. Kreipimesi į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo pareiškėjo atstovė taip pat nenurodo, kad pareiškėjas turėjo siekti, kad jo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių būtų atšaukti. Iš pateikto ginčo šalių susirašinėjimo taip pat negalima teigti, kad pareiškėjas būtų siekęs, kad jo pateikti pavedimai būtų atšaukti, todėl darytina išvada, kad pareiškėjo bankui išreikšta valia buvo įsigyti jo pavedimuose nurodytų fondų vienetus jo pavedimuose nurodytomis sąlygomis ir pareiškėjas nebuvo išreikšęs valios jo pateiktus pavedimus atšaukti ar kitaip jų nevykdyti.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas bankui pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių, juos bankas iki įrašo pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitoje apie pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos uždarymą perdavė valdymo įmonei vykdyti, o pareiškėjas nebuvo pateikęs bankui nurodymo atšaukti jo pateiktus pavedimus įsigyti vertybinių popierių, darytina išvada, kad bankas turėjo pareigą perduoti valdymo įmonei pareiškėjo pateiktus pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir, įvykus atsiskaitymams už kliento pateiktų pavedimų pagrindu įvykusius sandorius, vertybinius popierius įskaityti į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą.

Dėl vertybinių popierių sąskaitos uždarymo ir vienašalio vertybinių popierių sąskaitos sutarties nutraukimo bei vertybinių popierių sąskaitos atkūrimo

Nustatyta, kad banko vertybinių popierių apskaitos sistemoje pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas į „uždaryta“ buvo pakeistas 2019 m. birželio 21 d. 10:23:55 val., t. y. po to, kai pareiškėjo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių buvo perduoti valdymo įmonei (2019 m. birželio 21 d. 06:01:21 val.), o galutinis atsiskaitymas (įgyti vertybiniai popieriai) įvyko 2019 m. birželio 25–26 d. Pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas banko sistemoje iš „uždaryta“ į „atstatyta“ banko pakeistas 2019 m. liepos 18 d.

Pareiškėjo atstovė teigia, kad bankas nuo vertybinių popierių sąskaitos uždarymo momento ir nuo Sutarties nutraukimo momento neturėjo jokių teisinių pagrindų be pareiškėjo sutikimo kurti naujų teisinių santykių, t. y. vėl atkurti pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos, į ją įskaityti pareiškėjo iki vertybinių popierių sąskaitos uždarymo įsigytų vertybinių popierių ir už vertybinių popierių įsigijimą bei saugojimą skaičiuoti komisinio mokesčio.

Paaiškinimuose dėl pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos uždarymo aplinkybių bankas teigė, kad pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas banko apskaitos sistemoje buvo automatiškai pakeistas į „uždaryta“ dėl to, kad pareiškėjas nepateikė duomenų, paneigiančių jo rezidavimą JAV, tačiau sutartiniai santykiai su pareiškėju nebuvo nutrūkę. Banko teigimu, pareiškėjas 2019 m. balandžio 5 d. banko žinute, siūsta į pareiškėjo interneto banką, buvo informuotas, kad turi pateikti atnaujintą anketą su duomenimis, kurie paneigtų jo rezidavimo JAV faktą, taip pat buvo informuotas, kad, negavęs pareiškėjo rezidavimą JAV paneigiančios informacijos, bankas, vadovaudamasis Sutarties 2.3 papunkčiu, nuo 2019 m. birželio 21 d. be atskiro įspėjimo nutrauks Sutartį ir uždarys vertybinių popierių sąskaitą. Vis dėlto pareiškėjas, nepaisydamas banko prašymo, 2019 m. birželio 20 d. pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių, juos bankas perdavė valdymo įmonei dar iki banko sistemoje užfiksuoto pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos uždarymo momento.

Banko teigimu, tarp banko ir pareiškėjo susiklostę sutartiniai santykiai iki šios dienos yra galiojantys, Sutartis nėra nutraukta, o bankas su pareiškėju sudarytos Sutarties nutraukti ir uždaryti jo vertybinių popierių sąskaitos negali, kol vertybinių popierių sąskaitoje yra tvarkomi pareiškėjo valia įsigyti vertybiniai popieriai, beje, pareiškėjas nepageidauja jų perduoti saugoti kitam vertybinių popierių saugotojui.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo atstovės argumento, kad 2019 m. liepos 18 d. vienašališkai be pareiškėjo sutikimo atkurdamas vertybinių popierių sąskaitą bankas sukūrė naujus teisinius santykius, bankas atkreipė dėmesį į tai, kad 2019 m. liepos 18 d. buvo ne sukurti nauji teisiniai santykiai, o tik pakeistas pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas iš „uždaryta“ į „atstatyta“, o pareiškėjo vertybinių popierių sąskaita ir Sutartis išliko tos pačios.

Vertinant aplinkybę, ar banko vertybinių popierių apskaitos sistemos automatinis veiksmas, dėl kurio pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas buvo pakeistas į „uždaryta“, gali būti laikomas tarp šalių susiklosčiusių sutartinių santykių nutrūkimu, svarbu atsižvelgti į sutarties šalių elgesį, tikruosius jų ketinimus ir į Sutarties sąlygas, reglamentuojančias banko teisę vienašališkai nutraukti Sutartį.

Visų pirma svarbu tai, kad yra pateikta 2019 m. balandžio 5 d. banko elektroninės žinutės, siūstos į pareiškėjo interneto banką, kopija, minėta žinute bankas pareiškėją informavo, kad nustatė pareiškėjo rezidavimo JAV požymių, ir paprašė pareiškėjo ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 4 d. pateikti bankui užpildytą kliento anketą, jeigu pareiškėjas nėra JAV rezidentas. Negavęs anketos su rezidavimą JAV paneigiančia informacija, bankas, vadovaudamasis Sutarties 2.3 papunkčiu, nuo 2019 m. birželio 21 d. be atskiro įspėjimo nutrauks Sutartį ir uždarys vertybinių popierių sąskaitą. Papildomai bankas pareiškėją informavo, kad jeigu vertybinių popierių sąskaitos uždarymo dieną joje liks atsiskaitomųjų vertybinių popierių, tokia vertybinių popierių sąskaita nebus uždaryta, tačiau bus apribotos teisės vertybinių popierių sąskaitoje atlikti operacijas. Pareiškėjo atstovė nurodė, kad pareiškėjas šios banko žinutės, siūstos 2019 m. balandžio 5 d., nebuvo gavęs, o bankas ją pareiškėjui pateikė tik po to, kai pareiškėjas kreipėsi į banką, nes nematė savo vertybinių popierių sąskaitoje įsigytų vertybinių popierių.

Bankas Lietuvos bankui pateikė banko elektroninės sistemos informaciją apie pareiškėjui išsiųstus pranešimus, iš jos matyti, kad bankas pareiškėjui 2019 m. balandžio 5 d. interneto banko žinute išsiuntė pranešimą (banko sistemoje užfiksuotas pranešimo pavadinimas „BB_USA_security_account_customer_communication“). Iš banko pateiktos informacijos matyti, kad bankas pareiškėjui interneto banko žinutėmis siūsdavo pranešimus, o pareiškėjas juos perskaitydavo (pvz., pareiškėjas su banko 2019 m. kovo 15 d. žinute buvo susipažinęs). Kad pareiškėjas aktyviai naudojosi interneto banku, rodo ir tai, kad pareiškėjas pavedimus įsigyti vertybinių popierių teikė naudodamasis interneto banku, ir tai, kad ir tolesnis banko ir pareiškėjo susirašinėjimas vyko interneto banko žinutėmis.

Taigi, iš turimų duomenų matyti, kad pareiškėjas naudojosi banko elektroninė bankininkystės paslaugomis, todėl turėjo galimybę susipažinti su banko jam per interneto banką siūstomis žinutėmis, įskaitant ir banko 2019 m. balandžio 5 d. žinutę. Taip pat pažymėtina, kad Sutarties 7.7 papunktyje šalys buvo sutarusios, kad tais atvejais, kai bankas

ir klientas yra sudarę elektroninių paslaugų teikimo sutartį, bankas informaciją ir pranešimus gali teikti elektroniniais kanalais, kuriais klientas naudojasi pagal elektroninių paslaugų teikimo sutartį. Atsižvelgiant į tai, kad ginčo šalys buvo sutarusios dėl komunikavimo būdo elektroniniais kanalais, bei į tai, kad pareiškėjas naudojosi banko interneto banko paslaugomis, galima teigti, kad bankas savo pareigą informuoti pareiškėją apie vertybinių popierių sąskaitos uždarymą įvykdė tinkamai.

Antra, pareiškėjo valia buvo įsigyti jo pageidaujamų vertybinių popierių, todėl pareiškėjas bankui teikė pavedimus, o bankas juos perdavė valdymo įmonei vykdyti ir pareiškėjo pageidaujami fondų vienetai buvo įsigyti. Kaip jau buvo minėta, nėra duomenų, kad pareiškėjas būtų siekęs, kad jo pateikti pavedimai įsigyti vertybinių popierių būtų buvę atšaukti, neįvykdyti arba įvykdyti kitomis sąlygomis, nei pareiškėjas buvo nurodęs pavedimuose. Taigi, pareiškėjo valia buvo įsigyti vertybinių popierių ir juos saugoti savo vertybinių popierių sąskaitoje banke, t. y. tęsti sutartinius santykius su banku.

Ginčo byloje nėra duomenų, kad pareiškėjas būtų kreipęsis į banką dėl Sutarties nutraukimo ir (ar) vertybinių popierių sąskaitos uždarymo. Sutarties 11.3 papunktyje nustatyta pareiškėjo teisė vienašališkai nutraukti sutartį apie tai raštu įspėjus banką prieš 15 kalendorinių dienų. Atkreiptinas dėmesys, kad nėra duomenų apie tai, kad pareiškėjas iki šio sprendimo priėmimo dienos būtų išreiškęs valią nutraukti sutartinius santykius su banku.

Banko teisė vienašališkai nutraukti Sutartį ir uždaryti vertybinių popierių sąskaitą reglamentuojama Sutarties 11.4 papunktyje: bankas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį prieš 15 kalendorinių dienų raštu apie nutraukimą įspėjęs klientą dėl banko klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo sąlygose nurodytų svarbių priežasčių arba esant Lietuvos Respublikos teisės aktuose nurodytiems pagrindams, arba jeigu kliento VP sąskaitoje ilgiau kaip metus nesaugomi jokie vertybiniai popieriai ir nevykdomos jokios operacijos. Sutarties 11.6 papunktyje nustatyta, kad, nutraukus sutartį arba sutarčiai pasibaigus kitais pagrindais, jei kliento VP sąskaitoje yra VP likutis, klientas ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas turi bankui nurodyti kitą savo asmeninę VP sąskaitą, kad kliento VP būtų pervesti į kito VP sąskaitos tvarkytojo kliento VP sąskaitą. Ginčo byloje bankas yra pažymėjęs, kad pareiškėjas nėra pateikęs prašymo savo banke turimoje vertybinių popierių sąskaitoje turimus vertybinius pervesti į kito saugotojo sąskaitą, nors ir bankas yra tokią pareiškėjo teisę nurodęs.

Sutarties 2.3 papunktyje nustatyta, kad bankas nesiuo ir ar neparduoda vertybinių popierių JAV rezidentams. Klientas patvirtina bankui, kad nėra JAV rezidentas. Bankas turi teisę sustabdyti investavimo paslaugos ir (arba) vertybinių popierių siūlymą ir iš karto nutraukti sutartį, jeigu klientas yra JAV rezidentas arba tampa JAV rezidentu sutarties galiojimo laikotarpiu. Klientas įsipareigoja nedelsdamas informuoti banką apie visas aplinkybes, dėl kurių gali būti laikomas JAV rezidentu. Pateikti duomenys patvirtina, kad pareiškėjas bankui nėra iki šios dienos pateikęs duomenų, kurie paneigtų jo rezidavimo JAV faktą. Bankas pareiškėjui išsiuntė pranešimą, kad, negavęs pareiškėjo rezidavimo JAV paneigiančios informacijos, bankas nuo 2019 m. birželio 21 d. nutrauks su pareiškėju sudarytą Sutartį ir uždarys jo vertybinių popierių sąskaitą, tačiau pareiškėjas 2019 m. birželio 20 d. bankui pateikė pavedimus įsigyti vertybinių popierių, juos bankas dar iki banko sistemoje užfiksuoto vertybinių popierių sąskaitos uždarymo momento perdavė valdymo įmonei vykdyti.

Įvertinus pirmiau išdėstytą informaciją, galima daryti išvadą, kad, esant tokiai padėčiai, kai pareiškėjo pavedimai buvo perduoti valdymo įmonei vykdyti ir pareiškėjas nebuvo išreiškęs valios jų atšaukti, bankas negalėjo nutraukti sutartinių santykių su pareiškėju ir privalėjo į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą įskaityti pareiškėjo įsigytus vertybinius popierius. Be to, pareiškėjas iki šios dienos neišreiškė pageidavimo sąskaitoje saugomus vertybinius popierius pervesti kitam vertybinių popierių saugotojui.

Įvertinus nustatytus faktus, o būtent faktą, kad bankas pareiškėjo pateiktus pavedimus įsigyti vertybinių popierių perdavė vykdyti valdymo įmonei dar iki banko sistemoje užfiksuoto įrašo apie sąskaitos uždarymą momento, užbaigė atsiskaitymų ciklą ir įskaitė pareiškėjo įsigytus vertybinius popierius į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, taip pat tai, kad pareiškėjas bankui iki šios dienos nėra pateikęs prašymo nutraukti Sutartį ir (ar) pervesti savo turimus vertybinius popierius kitam saugotojui, darytina išvada, kad sutartiniai santykiai tarp Sutarties šalių nėra nutrūkę. Atsižvelgiant į tai, kad faktiškai abi Sutarties šalys savo sutartinių santykių nelaiko pasibaigusiais, manytina, kad banko vertybinių popierių apskaitos sistemos automatinis veiksmas, dėl kurio pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitos statusas buvo pakeistas į „uždaryta“, nelėmė sutartinių santykių nutrūkimo, o banko vertybinių

popierių sąskaitos statuso pakeitimas į „atstatyta“ nelėmė naujų teisinių santykių sukūrimo.

Dėl komisinio mokesčio už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą taikymo pagrįstumo
Pareiškėjo atstovė nurodė, kad bankas nepagrįstai už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą pritaikė 467,14 Eur (bendra suma) komisinį mokestį.

Sutarties 8 punkte reglamentuoti mokesčiai už banko paslaugas pagal Sutartį. Sutarties 8.1 papunktyje nustatyta, kad klientas už banko teikiamas paslaugas ir vertybinių popierių sąskaitoje atliekamas operacijas moka paslaugos suteikimo metu ar operacijos atlikimo metu galiojančiuose banko paslaugų ir operacijų atlikimo įkainiuose nustatyto dydžio mokesčius. Sutarties 8.2 papunktyje nustatyta, kad bankas turi teisę už suteiktas paslaugas ar atliktas operacijas priskaičiuotus mokesčius be atskiro kliento sutikimo nurašyti iš kliento sąskaitos. Tarp šalių nėra ginčo dėl banko pritaikyto komisinio mokesčio dydžio, t. y. pareiškėjas neginčija pritaikyto komisinio mokesčio bendros sumos dydžio, tačiau apskritai ginčija banko teisę taikyti komisinį mokestį už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą, nes bankas nepagrįstai į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą įskaitė vertybinius popierius.

Atsižvelgiant į tai, kad ginčo byloje buvo įvertinta, kad bankas pagrįstai perdavė valdymo įmonei vykdyti pareiškėjo pavedimus įsigyti vertybinių popierių ir pagrįstai juos įskaitė į pareiškėjo vertybinių popierių sąskaitą, bei į tai, kad banko ir pareiškėjo sudaryta Sutartis yra galiojanti, taip pat atsižvelgiant į Sutarties 8.1 bei 8.2 papunkčiuose nustatytą banko teisę už suteiktas paslaugas gauti komisinį mokestį, darytina išvada, kad bankas pagrįstai iš pareiškėjo sąskaitos už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą nuskaitė 467,14 Eur komisinį mokestį, todėl pareiškėjo reikalavimas įpareigoti banką gražinti pareiškėjui iš pareiškėjo sąskaitos nuo 2019 m. birželio 21 d. nuskaičiuotus komisinius mokesčius už vertybinių popierių įsigijimą ir saugojimą, kurių bendra suma – 467,14 Eur, ir įpareigoti banką ateityje nevykdyti jokių nuskaitymų iš pareiškėjo sąskaitų pagal negaliojančią Sutartį yra nepagrįstas.

Dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjo atstovė prašo rekomenduoti bankui atlyginti 380 Eur, susijusių su pareiškėjo atstovavimu Lietuvos banke dėl pareiškėjo ir banko ginčo nagrinėjimo.

Neteisminio vartojimo ginčų tvarką reglamentuojančio Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad priimant sprendimą dėl ginčo esmės turi būti sprendžiama dėl vartotojo patirtų išlaidų, susijusių su vartojimo ginčų neteisminio sprendimo procedūra (įskaitant būtinas ekspertizės arba laboratorinių tyrimų išlaidas, išlaidas advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti ir vertimo išlaidas), atlyginimo proporcingai patenkintų vartotojo reikalavimų daliai. Pažymėtina, kad analogiškos nuostatos yra įtvirtintos ir Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 62 punkte.

Kadangi pareiškėjo bankui keliami reikalavimai atmestini, advokato teisinės pagalbos išlaidos nėra atlyginamos.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.